

BİR ENTELLEKTÜELİN ARDINDAN

Prof. Dr. Yücel Oğurlu
İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektörü
yogurlu@ticaret.edu.tr

Geçtiğimiz günlerde vefat eden değerli bir insanın ardından hüznle karışık hayranlık duygularımı bildirmek ve bir insanın hayat çizgisiyle ardında nasıl da güzel izler bırakabileceğine işaret etmek üzere bu yazıyı kaleme almaya karar verdim.

İnsanların hayatlarında, ebeveyn, öğretmen, dost, büyük bir bilge, bir entelektüel gibi iz bırakan, şahsiyetler her zaman vardır. Bu kıymetli insanları, hayatın seyircileri olanlar değil, doğrudan içinde yaşayarak gözlem yapabilenler tam anlamıyla anlayabilirler.

Sabri Orman adı, bir yazar ve akademisyen olarak Türkiye’de sadece iktisat çevrelerinde değil, entelektüel dünyada da biliniyordu. 1980’lerin sonunda kaleme aldığı iktisat felsefesi ve tarihine dair bir fikri eseriyle farkında varmıştım. “Gazali'nin İktisat Felsefesi” küçük hacimli ancak ciddi çalışması, akranlarım için ağır ve sıkıcı bir metindi belki, fakat kendimce önemli bulduğum bu eseri üst üste iki defa okumuştum. Eserde, anlaşılır bir dil, yerli yerinde bir Türkçe, seçkin bir üslup yanında monoton olmayan akademik bir tarz vardı. Kitabın kesinlikle anlaşılacak üzere ve üzerinde uzun süre kafa yorularak kaleme alındığı belliydi. Eserin, yazarını çok merak etmeme rağmen bir türlü görüşmeye cesaret edememiştim. O yıllarda üniversitelerin bugünden oldukça farklıydı, aldığımız kültür de bizleri öğrenci olarak daha çekingen olmaya itiyordu. Bir öğretim üyesine ulaşmak, onunla bir konu hakkında konuşabilmek, öğrenciler için sadece bir hayaldi. Şartları çok zorladığınızda ancak bir defalık bir görüşme mümkün olabiliyordu. Ne demek istediğimi, özellikle o günlerde öğrencilik yapmış olanlar anlayabilirler. Bugünkü üniversite ve çevre şartlarına bakarak anlaşılması zor bir tablo olarak görülebilir. Bu ondan değil, bizden ve bizim sahip olduğumuz algılardan kaynaklanan bir durumdu. Özetle, birçok yazara olduğu gibi “Sabri Orman” adlı yazara ulaşmaya da cesaret edememiştim.

Yıllar sonra, 1992 yılında akademisyenlik yoluna girmemle birlikte adını sık sık duyduğum Prof. Dr. Sabri Orman hocam ile 2008 yılında İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde genç bir doçentken buluşmak kısmet oldu.

O yıllarda üniversite, daha kapalı yapısıyla o günkü atmosferi ve çalışma ortamı açısından bugünkü ile kıyas edilemeyecek kadar farklıydı. Hocam da ben de yeni gelenler arasında olanlardandık ve biraz genel tablonun dışına itilmiştik. . Bundan da cesaret alarak her hafta mutlaka hocamı ziyaret ederdim. Bir yandan akademik olarak konuları müzakere edebilecek değerli bir insanı

bulmuş olmanın, diğer yandan hesapsızca ve güven içinde dertleşecek, sizi anlayacak bir insanı, daha doğrusu bir bilgiyi bulmuş olmanın mutluluğunu yaşıyordum. Akademik bilgileri kadar, irfan sahibi olan ve hayata doğru bir noktadan bakmayı başaran nadir kişilerden birisiydi. Akademik dünyada her ikisine birden sahip olan ve bununla birlikte tevazusunu koruyabilen hocamın yanında, fırtınalı çalışma ortamından sakin tabiatlı, iyiniyetli ve dürüst bir bilgiye sığınırçasına huzur hissedirdim. Geleceğe dair plan ve projelerimi, makale planlarımı, akademik kariyerimi onunla rahatlıkla paylaşırken onun da beni sabır ve ilgiyle dinlediğini görürdüm.

İzleyen yıllarda Sabri Orman hocam üniversiteye Rektör olarak atandı. Artık onunla iş yoğunluğu dolayısıyla daha az görüşebiliyordum, onun akademi, dünya, iktisat, insani değerler, kültür köklerimiz ve referanslarına dair hikmet ve bilgelik dolu konuşmalarından yoksun kalıyordum. Rektörlüğün ağır yük ve temposuna rağmen ne zaman istesem kısa da olsa görüşme fırsatı veriyordu. Çok uzun zamandır önümde kendime örnek olarak görebileceğim kimse kalmamıştı. O, ilkeler üzerine yaşayan ve somut hayat tarzıyla söz ve fiil bütünlüğünü yaşayan ve yaşatan ender bir kimliği temsil ediyordu. Artık bir bilgiyi bulduğumu düşünüyordum. Kendi doktora öğrencileri için tavsiye ettiği kitaplardan alıp okuyor ve böylece hissettirmeden ondan habersizce öğrencisi olma sürecimi devam ettiriyordum.

Bir süre sonra bana rektör yardımcılığını teklif ettiğinde, bir yandan ağır bir sorumluluk diğer yandan onun yanında çalışmak, ona destek olmak ve tecrübelerinden yararlanmak niyetiyle bu görevi kabul ettim.

Üniversitenin yarım kalmış işleri birikmiş ve yapılması gereken işleri sırayla önümüze bir dağ gibi dizilmişti. Problemler ve idealler adına yapılması gerekenler; üniversitenin akademik başarısının yükseltilmesi, kurumsal bir kimliğe kavuşması, akademik kalite süreç takibi, kurumun bütün yönetmeliklerinin gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi, yeni bölümlerin açılması gibi onlarca ayrı kalem görev, uzun iş listemizdeydi.

Sabri Orman hocam, o dönem büyük bir sabır ve gayret ile hiç acele etmeksizin işleri doğru önceliklerle adım adım sıraya koyuyor ve doğru kişilerle bu işleri görüşerek ve planlayarak kendi yürüyüş temposuna uygun şekilde işleri düzene sokuyordu.

Bütün bu telaşeli süreçlerde, ondan sabrı, tevazuu, bilime ve insana olan saygısını, akademik nezaket kadar günlük nezakete de özen göstermeyi ancak bununla birlikte işlerin aksatılmadan yürütülmesini, yorulmaksızın kararlı ve istikrarlı bir tempo ile hareket etmeyi, 40'ıncı yaşında ondan yeniden tazelenerek öğreniyordum. Tolstoy'un bir eserindeki ifadesiyle onda "Doğuya ait vakarı" görüyorken, klasik ilim geleneğinin ve kadim kültürün çağdaş akademik metodolojiyle mezcedildiği farklı bir bilgeliği görüyordum.

Kendi ifadelerinden hareketle, “hayatta güven esastır” diyerek güvene; “dostluk”, “diğergamlık” diyerek insana ve empati kurabilmeye; “en iyi politika dürüstlüktür” diyerek insan ilişkilerinde “hilesizliğe” dikkat çekiyor ve bunu yaşıyordu. Hayatı gösteriş ve riya üzerine değildi, samimiyet ile düz bir çizgi üzerinde yaşamayı başarıyordu.

Onun en mutlu olduğu zamanların dostlarıyla beraber olduğu zamanlar olduğunu; aynı mutluluğu bir kitaba veya bir makaleye başladığı ve çalışmaya teksif olduğu dönemler olduğunu biliyordum.

Hocamızın akademik çalışmalar söz konusu olduğunda da aceleden hoşlanmadığına, mükemmeliyetçi olduğuna ve çalışmalarını sakın bir tempoda adeta nakış işlercesine sürdürdüğüne şahidim.

Kendisiyle onun âdeti olmayan bir usulde dışarıda çay içip dertleştiğimiz zamanlar oldu. Bosna’da rektörlüğüm sırasında kendisinden görüş aldığım konular da oldu.

Onun eserlerine bakıldığında İktisat konusunda alternatif modeller getirmesi ve kendi kültür köklerimiz ve coğrafyamıza ait olanlara atıflarda bulunması; sıradan ve ezbere dayalı derleme kolaycılığına kaçmadan, özgün ve ruhu olan akademik emek mahsüllerini ortaya koyduğu görülür. Onun eserlerinde, modernleşme, gelenek ve değerler dünyasına ait eleştiri, tespit ve öneriler yanında iktisat metodolojisinin ihmal edilen tarihi boyutunun da ortaya konulduğu görülür.

Kendisine “rektörüm”, “hocam” veya “abim” sıfatlarından hangisiyle hitap etsem her birinin karşılığını hak eden bir samimiyet ve derinliği; işlerinde ve sözlerinde teenni; adalet ve hakkaniyet kriterlerine sadakati; serinkanlılıkla hareketi; en zor zamanlarda bile nadiren ortaya çıkan kızgınlığını ve öfkesini dışarıya yansıtmayan ve nezaketi koruyan farklılığı; çevresinde saygı uyandıran hareket tarzı benim açımdan yıllar sonra da yürekte “hocam” diye seslenebileceğim ve tavsif edebileceğim nadir bir şahsiyeti ifade ediyordu.

Bugün hala çok geç bulduğum hocam Prof. Dr. Sabri Orman’ın yanında geçirdiğim çok yoğun ancak verimli ve bereketli günleri özlemle hatırlıyorum. Sabri Orman hocam, yeterince kadri ve kıymeti bilinmemiş olan entelektüel ve üretken bir simaydı... Hocama Allah’tan rahmet dilerken onu özlediğimi ve her zaman hatıralarımda tutacağımı ifade etmek isterim.